

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nebrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 10, uradno ure za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 6. popoldne. Inzerati: enostopenjski polletni 30 vint, polletni 40 vint, in reklamni 40 vint. — Inzerate sprejema uredništvo.

Nebrankirana ali prebrana frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije ista se pošiljajo prostje.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 511.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 17. februarja 1913.

Leto III.

Atentat na volilno pravico.

S svojo razsodbo o tržiških občinskih volitvah je upravno sodišče zadelo vse delavstvo na Kranjskem, vse, ki sta jim dve pridni roki edina lastnina. Neposredni žrtvi te razsodbe, ki je po pravici razburila in razžalila vse delavske sloje v naši deželi, sta Vidic in Dečman, dva delavca, ki ju razredna samozavest in socialistično spoznanje nista privedla v tabor delavske, socialno demokratične stranke in ki sta se, namesto da bi se ramo ob ramo s svojimi tovariši bojevala za lepše življenje in za svobodo, raje zapisala klerikalnem in izdala delavstvo. Dva politična dninarja, ki ju klerikalci plačujejo z beraško in dvomljivo odborniško častjo! Kakor angelj Adama in Eno iz paradiza, tako je upravno sodišče z ognjenim mečem paragrafa desetega obč. volilnega reda pregnalo Vidica in Dečmana iz tržiškega občinskega odbora za kazen, ker si služita vsakdanji kruh z delom svojih rok. Ampak udarec ni obšel samo na Dečmana in Vidicu, temveč je zadel vse delavstvo na Kranjskem. Nevarni razlogi, s katerimi podpira upravno sodišče svojo čudno razsodbo, jeničijo vsemu delavstvu pasivno pravico po kranjskih občinah, vsem, ki prodajajo svojo delovno silo, da se prežive.

Prav po mačehinsko in po očimsko so urezali klerikalci v deželni zboru delavstvu politično pravico: namesto kruha so mu zaludali kamen, namesto ribe so mu pomolili gada, namesto enake pravice so ustvarili žalostno spako, prikrojivši jo tako, da se delavstvo tudi v delavskih občinah ne more povzpeti do odločilne veljave. Skopo pravico, ki so jo delavstvu pustili klerikalci, je sedaj konfisciralo upravno sodišče in kot sredstvo te zaplembe jim je poslužil § 10. občinske volilnega reda. Ta paragraf pravi, da voljeni ne smejo biti »posli in dninarji, ki nimajo samostojnega pridobitka.« Dočim so klerikalci s sramotnim znamenjem zaznamovali »le« posle in dninarje in jih glede političnih pravic postavili v eno vrsto s kaznovanimi razbojniki, goljufi in pijanci, je upravno sodišče s svojo razsodbo vzelo pasivno volilno pravico vsem, ki »vsled picle mezde niso gospodarsko neodvisni in zatoj prav posebno izpostavljeni vplivu drugih oseb.« Za kazen, ker imajo picle mezdo in ker oblastnijo z nezastopano zanikrnostjo zanemarijajo varstvo njih osebnosti in politične svobode, izgube delavci za nameček še volilno pravico! Upravno sodišče odreja meznim delavcem kratkoročno pravno sposobnost za izvrševanje občinskega mandata!

Razsodba upravnega sodišča velja za tržiški slučaj, ampak prav nobenega dvoma ni, da bodo upravne oblasti odslej sistematično tolmacle občinski volilni red v tem reakcionarnem smislu in da ostane upravne sodišče zvesto svoji judikaturi. Od upravnega sodišča ni pričakovati, da izpremeni svoje nazore in da vzame delavsko pravico v zaščito; zato je naloga deželne zakonodaje, da revidira omenjeni zakon in mu da obliko, ki bo upravnim oblastem onemogočala tako nasilno interpretacijo na škodo delavstva. Castna dolžnost klerikalcev je, da naknadno ne snedo še tiste trohice delavske pravice, ki so je pri sklepanju občinske volilne reforme že priznali, in sicer

takoj na prvem zasedanju deželnega zbora, ko se ponudi prva zakonodajna priložnost. Delo, ki ga morajo klerikalci v deželnem zboru izvršiti, je zelo preprosto in ne bo delalo nobenih preglavic: Iz § 10. mora izginiti v celoti odstavek, ki govori o poslih in dninarjih. S čim sta ti dve delavski kategoriji zaslužili, da jih zakon postavlja na eno stopnjo s kaznovanimi hudo delci? Vsaka zloraba in zavijanje zakona na škodo delavstva od strani političnih oblastnij se najzanesljiveje prepreči s črtanjem te sramotne omejitve!

Ko se snide deželni zbor, bomo klerikalce opozorili na njih dolžnost; pozabila se stvar ne bo, zato bomo poskrbeli!

O inkorporaciji Sp. Šiske.

II.

Preidemo sedaj k razmotrivanju hišnonajemskih davščin v Ljubljani in v Šiški.

V Ljubljani se plačuje najemnina tako-le: Od napovedane najemščine se odbije 15 % za vzdrževanje, ostanek pa se obdavči s 26 2/3 %. Ta svota se pa obloži sedaj s 75 % dokladami.

V Šiški je pa tako-le: Od napovedane najemščine se odbije 30 % za vzdrževanje, ostanek pa se obdavči s 20 %, Svota, ki jo da teh 20 % se pa obloži z 101 % doklade.

Poglejmo na praktičnem zgledu. Hišni posestnik v Ljubljani izkaže, da dobi 2000 K najemščine. Davkarja ga obdavči takole: 15 % od 2000 K = 300 K. Teh 300 K se odšteje od 2000 K tako, da je obdavčenju podvržena svota 1700 K, ki se obdavči s 26 2/3 %, kar znese 453 K 39 vin. Teh 453 K 39 vin. pa se obdavči še s 75 % doklado, kar znese 340 K 4 vin. Skupno plača tedaj davka 793 K 43 vin.

Hišni posestnik v Šiški izkaže tudi, da dobi 2000 K najemščine. Davčni urad ga obremeni na sledeči način:

Odbije 30 % od 2000 K, kar znese 600 K, tako, da podvrže obdavčitvi le 1400 K, teh 1400 kron obdavči z 20 %, kar znese 280 K, teh 280 kron pa še obremeni z 101 % doklado (v letu 1912), kar znese 282 kron 80 vin. Skupno tedaj plača šišenski hišni posestnik 562 K 80 vin.

Ako primerjamo obdavčenje obeh (Ljubljana in Šiška) od enake najemščine, vidimo, da plača Ljubljaničan 230 K 63 vin. več kot Šiškar, kar zdraži, ako računamo pet stanovanj a 400 K, eno tako stanovanje za približno 46 K letno, tedaj približno 11 %.

To velja za leto 1912. Ako se pa v Šiški povečajo občinske doklade, potem je čisto naravno, da postane diferenca manjša.

Obratno zopet, ako se občinske doklade v Ljubljani zvišajo, postane diferenca večja. Jasno pa je, da se morajo v Šiški občinske doklade podvojiti: ako občina prevzame vodovod, ako napravi razsvetljava ter uredi vsaj malo dosedaj skrajno zanemarjene ceste in pota ...

Najvažnejše pa je užitninsko vprašanje. Za Ljubljano velja užitninska tarifa, ki marsikako reč občutno zdraži.

Navedimo nekaj užitnin podvrženih predmetov: 100 kg riža = K 6-988, 100 kg moke = K 0-864, 100 kg zelenjave = K 0-456, 100 kg masla ali svec = K 6-988, 100 kg masti ali slanine = K 6-74, 100 kg mila = K 7-14, 100 kg sira = K 6-824, 100 jajc (kom.) = K 0-132, 100 kg olja = K 3-744, 1 kubični meter drv

= K 0-292, 100 kg oglja = K 0-264, 100 kg premoga K 0-0864 itd. itd.

Ta tarifa zdražuje precej občutno prebivalstvu Ljubljane njegov vsakdanji kruh. V dehtalni trgovini se n. pr. riž zdraži za 8 vin. na kilogram, mast, milo, sir prav tako. Svota, ki jo mora plačati družina vsled te užitninske tarife je velika!

Pri inkorporaciji se bo glavno vprašanje, ki se bo moralo v prid Šiškarjem rešiti:

za koliko let bo Šiška prosta užitninske tarife.

Ali ima inkorporacija zmisla za delavca? Ali mu škoduje — ali mu donese koristi?

Na to vprašanje je odgovor težak. Mi bi se usojali dokazati, da ni v interesu delavca: brniti se inkorporacije v veliko občino.

Znano je, da male občine nimajo veliko znišla za socialnopolitične naloge.

N. pr. občinske posredovalnice dela, posebsko zavarovanje, občinske posredovalnice stanovanj, skrb za reveže, hiralnice in oskrbovališča za siromake? Ali more mala občina, ki sestoji iz samih malih ljudi, sforiti v tem oziru kaj uspešnega?

Komur je znana metoda, po kateri se male občine otrešajo siromakov in njih oskrbe, ta ve ceniti uredbe velikih mest.

Z inkorporacijo Šiske Ljubljani dobi šišensko delavstvo veliko tega, česar bi v Šiški dolgo in dolgo čakalo zaman. Ljubljana ima ljudsko kopeli, govori se o zgradbi druge na šentjakovski strani — Šiška nima nič! Ko pride Šiška pod Ljubljano, ne bo presmela zahteva iz higiemičnih in splošnih ozirov: ljudsko kopeli v Šiški za 6000 duš! Kanalizacija, strnišča v hišah in javna strnišča, gnojšča — cestno vprašanje — razsvetljava — ah, velika občina more pač z velikimi sredstvi izvršiti vse te naloge. Moderna velika občina ima tudi dohodke iz samostojnih podjetij (elektrarne, plinarne, tramvaj, pogrebni zavod itd.), ki ji omogočajo ureditev potrebnih zahtev. In solstvo! Šolski zdravniki, otroške počitniške kolonije — skrb za zdravo dečo! Kje ima mala občina zmisel za to?

Delavec samo od velike socialno misleče in delujoče občine lahko pričakuje zdrave socialne politike.

Pred splošno stavko v Belgiji.

Predlog socialističnih poslancev na revizijo ustave in za uvedbo splošne in enake volilne pravice je belgijska poslanska zbornica odklonila s 101 proti 85 glasovi. Vlada je že prej izjavila, da odklanja vsak kompromis, zato so sedaj volilni reformi zaprti vsa parlamentarna pota. Kar je delavstvo že pričakovalo prej, se je uresničilo sedaj: parlament bo le na pritisk izvenparlamentarnih sredstev mogoče prisiliti, da ugodil delavski zahtevi po enaki volilni pravici. Z glasovanjem v poslanski zbornici nikakor še ni pokopana volilna reforma, temveč se je le premestilo bojno polje. Glasovanje v poslanski zbornici je pokazalo tudi, da je splošna stavka nujno potrebna in neizogibna.

Ko so socialistični poslanci spoznali v teku razprav, da vlada ne bo opustila svojega stališča in da je klerikalna vladna večina pripravljena soglasno ovreči načrt z volilno re-

formo, ki so ga podpirali razen socialistov in li liberalci, tedaj je vstal socialistični poslanec Denis in s protestnim govorom označil stališče delavstva. Svoj govor je zaključil s klicem: Živela splošna stavka! Vsi ostali socialistični poslanci so navdušeno ponovili njegov klic.

Sodrug Vanderveide je prečital v imenu socialno demokratične frakcije naslednjo izjavo:

»Pripravljate se, da sedmič v teku dvajsetih let odklonite revizijo ustave. Komaj smo vstopili v parlamentarne razprave, že hočete preprečiti reformo, ki odgovarja najelementarnejšemu čustvu po pravici in ki jo zahtevajo, kakor je eden od Vas izrecno povdnil, ravno tako delavci krščanskih strokovnih organizacij kakor socialisti.

Prosili smo Vas, da izkažete našemu predlogu vsaj čast diskusije, tudi tega niste hoteli!

Drugi člani te zbornice so Vas rotili, da ne bi odklonili vsaj njih posredovanja: Vi ste ga odklonili.

Onim, ki so Vas prosili pravice, kakor tudi onim, ki so Vam ponudili posredovanje, ste se izgovarjali z državnimi cziri. Z zadnjo pretezo vlad, ki nimajo poguma, da bi se dvignile nad sebičnost strank in razredov.

Debata je zaključena. Poznamo Vaše namene. Vi poznate naše. Mi se branimo. Brnite se Vi!

Ali preden preidemo na glasovanje, moramo povedati nekaj besed še delavcem, ki so nas odposlali.

Napram delavcem smo morali zadnje mesece izpolnjevati same neprijetne naloge. Zadržati smo jih morali v njihovi nestrpnosti, njihovo opravičeno jezo smo morali zaježiti, opominjati smo jih morali k miru, med tem ko ste jih obglavljali, v najtežavnejših razmerah smo jim morali s vsem naporom pripovedovati o potrpljenju.

Vse to smo storili, da se izognemo večjim zlom in še celo z nevarnostjo, da nas bodo sumili kot slabotneže in neodločneže, ker nismo hoteli opustiti upanja, da bi se lahko stavka še preprečila, in ker še vedno želimo, kakor smo želeli tudi prej, da bi potekla brez prelivanja krvi.

To upanje smo zagrepli. Položaj je sedaj popolnoma jasen in lahko mi verujete, če trdim, da oni od nas, ki so gojili najgloblje željo, da bi se preprečila stavka, da ravno ti ne bodo najmanj odločni in najmanj delavni onega dne, ko bodo delavske organizacije sklenile, da njihove resolucije niso prazne besede.

V imenu delavcev smo prevzeli dolžnost. Ob začetku zasedanja smo izjavili, da naj ne bodo naši nasprotniki oni, ki bodo z odklonitvijo našega predloga dali znamenje, naj delo počiva.

Na to Vas hočemo spomniti. Pozivljemo delavstvo, naj posluša naše besede, na vodilo njihovih odgovornih delegatov naj počaka in skrb za to, da ne bodo uspeha gibanja ograjala nasilja in le delne stavke, gibanja, od katerega pričakujejo naši nasprotniki vsled svoje trdovratnosti in nepopustljivosti zmago.

Naš predlog bo takoj odklonjen, ali kmalu se zopet povrne. Takoj po njegovi odklonitvi bomo zaklicali z vse večjim upanjem na zmago in z vse večjo navdušenostjo kakor kdaj po-

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

Tam, kjer je iskala njegova od ljubezni do trpinov in revežev razgreta vera življenje, vstajenje krščanske občine, tam je nahajal smrt, prah razdejanega sveta, ki ni mogel nikdar več poganjati, izčrpano zemljo, iz katere ne zraste nikdar več kaj drugega kakor to despotično papeštvo, ki gospoduje nad telesi prav tako kakor nad dušami. Na njegov divji krik, ki je zahteval novo vero, ni imel Rim drugega odgovora, kakor da je prekel njegovo knjigo kot omadeževano od krivoverstva, in sam jo je prekal v bridki bolesti razočaranja. Videl je, razumel je; vse se je podrl in v razvalinah leži sam, njegova duša, njegovi možgani.

Pierre se je dušil. Vstal je in odprl okno nad Tiberom, da se za trenotek nagne vun. Zvečer je bilo zopet začelo deževati; ali zdaj je že ponehalo. Zrak je bil blag, vlažen, tlačeče blag. Na pepelnato sivem nebu je bil moral mešati se iziti; človek ga je slutil za oblaki, katere je obseval z rumeno, kalno, neskončno žalostno svetlobo. Ob mirni luči svetilke je bilo neizmerno obzorje videti povsem črno in pošastno; nasproti je bil Janikul z nakupičnimi hišami Trastevera, tu doli, na levi, proti nepravilni višavi Palatina, struga reke, medtem ko se je na desni ponosna obla šentpeterske kupole odražala od bledega ozadja. Kvirinala ni mogel videti, ali vedel je, da je ležal za njim, pa si je zamišljal, kako zakriva v tej otožni, sanjarski noči s svojim brezkončnim pročeljem kot neba. In ta od mraka napol pogoltnjeni Rim je bil videti kakor da izginja! Kako se je razlikoval od Rima mladosti in utvare, ki ga je bil prvi dan zagledal z vrha Janikula in ki ga je strastno ljubil! Ob tej uri je mogel le slabo razločevati temno maso griča.

Se drug spomin se je zbudil v njem — spo-

min na tri najvišje točke, na troje simboličnih vrhov, ki so mu od onega dne sklepali zgodovino Rima, starega, papeževskega in italijanskega Rima. Ali četudi je Palatin ostajal nedanji kronani hrib, na katerem se ni dvigalo nič drugega kakor senca deda, cesarja in pontifeksa Avgusta, gospodarja sveta, je vendar zdaj gledal Sv. Petra in Kvirinal na njihovih takorekče zamenjanih prostorih z drugimi očmi. Tej zaničevani kraljevski palači, ki se mu je bila zdela kakor plosnata, nizka vojašnica, tej novi vladni, ki je bila nanj napravila vtisk svetoskranskega poizkusa, hotečega modernizirati izvoljeno mesto, je zdaj, kakor je bil dejal Orlandu, priznaval znaten, naraščajoč prostor na obzorju, ki ga kmalu povsem zakrije; katedrala sv. Petra, ki se mu je bila zdela zmagovalna, nebeske barve, kakor mesto nadvladojoča, neomajna velikanska kraljica, se mu je zdaj zazdela trhla in že manjša. Tako se mu je zazdela, kakor ogromne starine, ki se večasi vsled tajne obrabe, vsled neopaženega drobljenja ogrožja nenadoma zrušijo.

Zamolko šepetanje, tožeče mrmljanje se je dvigalo iz narasle reke, in Pierre se je zgrozil ob ledenem grobnem dihu, ki mu je zadel čez obraz. Spomin na troje vrhov, na simbolični trikot, je zbudil v njem misel na dolgo trpljenje velikega mutca, ljudstva malih in ubogih, za katerega sta se od nekaj prepirla papež in kralj, da bi ga dobila v svojo oblast. Dolgo že je trajal ta spor, izza onega dneva, ko se je moral pri delitvi Avgustove zapuščine cesar spokojiti s telesi in prepustiti duše papežu. V tem pa je od onega trenutka plantelo le hrepenenje, da zopet osvoji posvetno oblast, katere so v njegovi osebi oropali Boga. Ves srednji vek je pretresal in s krvjo škropil ta spor, ne da bi se bila mogla sporazumeti cerkev in cesarstvo zaradi plena, ki sta si ga po kosih trgala iz rok. Naposled je hotel veliki mutec, ki se je bil naveličal nadlegovanja in bede, izpregovoriti; v dobi reformacije se je otrešal pa-

peževega jarma in v svojem besnem izbruhu leta 1789 je začel strmoglavljati kralje. In od tod je izhajala, kakor je bil Pierre opisal v svoji knjigi, izredna usoda papeštva, nova sreča, ki je dovoljevala papežu, da nadaljuje starodavne sanje. Papež je izgubil zanimanje za prekucenije prestole in se je spravil z nesrečnimi, kajti upal je, da topot osvoji ljudstvo, da bo potlej povsem njegovo. Ni li bilo nekaj čudovitega s tem svojega kraljevskega dostojanstva oropanim Levom XIII., ki se je dal razglašati za socialisti, ki je zbiral čredo razdedovanih, ki je korakal na čelu četrtega stanu, čigar bo prihodnje stoletje, proti kraljem? Večni boj za oblast nad ljudstvom je enako besno divjal dalje, pa v samem Rimu, na najtesnejšem prostoru; Vatikan in Kvirinal si stoji nasproti, pastur in kralj se lahko gledata skozi okna in brez konca in kraja prepirla, čigava bo oblast; pred njiju očmi so rdeče strehe starega mesta, je to preprosto ljudstvo, ki ga drug drugemu še vedno odganjata kakor sokol in jastreb malo gozdno ptico. V tem je bil po Pierrovem mnenju vzrok, da je katoličanstvo obsojeno, posvečeno usodopolnemu poginu — prav ker je njegovo bivstvo monarhično, tako zelo monarhično, da se rimsko apostolsko papeštvo ne more odreči svetovnemu gospodstvu, če noče postati kaj drugega kakor je, če noče izginiti. Zaman je hlinilo povratek k ljudstvu, zaman se je delalo, kakor da ga je samo čuvstvo — sredi naše demokracije ni prostora brezpogojni in vesoljni oblasti, ki jo je bilo dobilo od Boga. Venomer je videl, kako poganja iz pontifeksa imperator. To je bilo glavno, kar je umorilo njegove sanje, raztrgalo njegovo knjigo, kar je nagromadilo kup razvalin, pred katerim je obstal ustrašen, brez moči in poguma.

Ta v prahu okopani Rim, čigar stavbe so se razblinjale, mu je naposled tako skrčilo srce, da se je zopet zgrudil na stol poleg prtljage. Se nikdar ni bil občutil takega strahu;

zdelo se mu je, kakor da se bliža konec njegovi duši. Spomnil se je, v kakšni luči se mu je bila prikazala ta pot v Rim, ta novi poizkus po njegovi nesreči v Lurdu. Sem ni bil več prišel zahtevati navno, popolno vero malega otroka, temuč višje stoječo vero razumnika, ki se dviga nad rite in simbole in gre za najvišjo, na potrebi po gotovosti utemeljeno srečo človeštva. Če se poruši to, če ne more biti katoličanstvo vera, moralni zakon novega ljudstva, če papež v Rimu, z Rimom ni oče, skrinja zaveze, duševni vodja, čigar je vse in kogar vse sluša, tedaj je to v njegovih očeh polom zadnjega upanja, zadnje pokanje, ob katerem propada sedanja družba. Vse to ogrožje katoliškega socializma, ki se mu je zdelo tako koristno za utrditev stare cerkve, je zdaj videl ležati na tleh; Storo ga je sodil kot navadno sredstvo prehoda, ki morda še leta in leta lahko podpira razvaline. Ali vse to je bilo zgrajeno le na namenjenem nesporazumu, na spretni laži, na diplomatičnosti in politiki. Ne, ne, razumu se upira, da bi se imelo ljudstvo pridobiti in prevarati, da bi se božalo in potem zaslužilo. V vsem sistemu se kaže izrodek, nevarnost, časovnost, in dovesti mora do najhujših katastrof.

To je torej konec. Nič ne ostane pokonci in stari svet se pogrezne v strašni, krvavi krizi, ki jo zanesljiva znanenja navešajo. In vporoč tega kaosa ni imel več srčnosti, zakaj ob tem eksperimentu je bil vnovič izgubil svojo vero. Čutil je bil, da bo to odločilno; takoj od začetka je bil prepričan, da bo po njem okrepan ali pa razbit za večne čase. Strela je tresčila. Veliki Bog, kaj bi zdaj?

Tako surovo ga je pograbil strah, da je vstal in začel hoditi po sobi, da bi našel malo miru. Veliki Bog, kaj naj zdaj počne, ko je zopet izročen vsem strašnim dvomom in ko ni talar še nikdar s tako težo obremenjeval njegovih ramen!

(Dalje.)

prej: Živela revizija ustave! Živela volina pravica!

To izjavo je pretečeno sredo odobril soglasno veliki odbor (strankino vodstvo, strokovna komisija in načelstvo zadrug). Določeno je bil tudi dan začetka splošne stavke, da bodo lahko delavci, ki imajo daljšo odpovedno dobo, odpovedali delo. Splošna stavka se bo pričela 14. aprila in da bo končala z zmago delavstva, zato so porok priprave, ki segajo že sedem mesecev nazaj.

Ljubljana in Kranjsko.

— V enem tednu štirje vojaški samomori. Ironija slučaja hoče tako, da je uprav tistega dne, ko je v dunajski zbornici ekselencija domobranski minister nasproti raznim pritožbam zatrdil, da so vse te pritožbe neutemeljene in da vlada tam doli ob meji vzoren red in zadovoljnost med vojaštvom, v Mostaru sedel kranjski rezervist ter svojemu prijatelju potopil med drugim tudi sledeče: Zadnjič sem Ti poročal, da bomo skoro »abristali«. Vendar s tem za enkrat vsaj še ne bo nič. Ostanemo še nadalje tu. (Z ozirom na cenzorske manire ljubljanskega državnega pravdnika izpuščamo dva stavka iz pisma.) Godi pa se nam tako dobro, da so se ta teden že 4 vojak ustrčili. Ogrska artiljerija... (Izpuščamo iz navedenega vzroka.) Mogoče, da Ti o teh stvarih kdaj obširneje ustmeno poročam. Tukaj grozno slabo. Pozdrav. — In tega ne piše morda kak revolucionaren socialist, ne, ta, ki zdaj tam doli opravlja prijetno službo vojaškega rezervista, je doma navdušen črnorumen patriot. Torej da se v enem tednu v eni garniziji kar štirje vojak ustrele, je popolnoma v redu — kaj ne, ekselencija g. domobranski minister?

— Delavstvo Sp. Šiške, pozor! Danes, 17. t. m., se vrši v gostilni »pri Štirnu« v Spodnji Šiški javen ljudski shod s sledečim dnevnim redom: Inkorporacija Spodnje Šiške Ljubljani; Druga važna vprašanja občinske uprave v Sp. Šiški. Začetek ob 8. zvečer. Važnost inkorporacije Sp. Šiške Ljubljani in nejasno porazumevanje tega vprašanja sili delavstvo, da pove jasno svoje stališče v tem oziru. Polnoštevilna udeležba je torej neobhodno potrebna.

— Zaduja pot sodruga Kascha. V soboto popoldne se je delavska Ljubljana kar najdojstneje poslovila od zvestega sodruga, ki je kot žrtve obležal na bojišču dela. Velicastnega izprevida, ki je spremil truplo pokojnika na kolodvor, se je udeležilo 4 do 5 tisoč oseb. Izprevid se je pomikal izpred deželne bolnice po Šentpeterski cesti mimo glavne pošte po Dunajski cesti na kolodvor. Na čelu izprevida so korakali slugi in poduradniki obeh železnic v uniformah; za njimi so nosili lepe vence — 20 po številu — večinoma z rdečimi travkami, nato so šli zastopniki organizacij in strojevodje. Za mrtvaškim vozom je stopala žalujoča rodovina, železniško uradništvo, med drugimi nadinspektor Muhr z Dunaja in nadinspektor Gruntner iz Trsta, in mnogobrojna množica ljubljanskega delavstva. Pevski zbor »Vzajemnosti« je pred bolnico in na kolodvoru zapel žalostinki, sodruga Kopač in Falk iz Trsta pa sta se z nagovorom poslovila od padlega tovariša. Sodruga Kopač je v vznešenih besedah slavil pokojnikovo junaštvo. Zdrav in vesel, je dejal, si zapustil ženo in hčerko, ko si odhajal v službo — smrtno ranjenega so si pripeljali domu. Pregrešno varčevanje na železnici je zahtevalo zopet svojo žrtve. Da nisi mislil na druge, bi si bil otel lastno življenje; ampak hrabro in junaško si se žrtvoval za druge. Tvoje telo razpade v prah in pepel, ampak duh tvoj ostane živ med nami — izpodbuja nas bo k vztrajnemu delu, vodil k cilju, po katerem je hrepelno tvoje plemenito srce. Prisegam Ti, da se še čvrsteje oklenemo organizacije, ki si ji bil zgledno zvest in vdan član, in da ne odnehamo, dokler ne izpremenimo sedanjih za delavstvo neznosnih razmer. Sprejmi, nepozabni, kot zadnji pozdrav šopek rdečih nagelnov — lahka ti zemlja! Vsem navzočim so se orosile oči. Pretresljivo je bilo slovo neotolajljive vdove in mlade sirote... — V nedeljo zjutraj z vlakom št. 36 so odpeljali pokojnikovo truplo v Maribor, kjer so ga ob veliki udeležbi popoldne ob pol 4. pokopali. Mnogo prijateljev in tovarišev iz Ljubljane je pokojnika spremlilo v Maribor.

— Oseba vest. Sodruga dr. Tomšič iz pisarne dr. Danila Majarona je napravil odvetniški izpit in postal kazenski zagovornik. Čestitamo!

— »Slovenec« in misijon pri sv. Petru v Ljubljani. »Slovenec« je jako ponosen, ker se je pri tem misijonu, kakor poroča sam, udeležilo njegovih milosti devetstosemsto oseb. Značilno je, da se je priredil ta misijon ob koncu vevške stavke in ob takem času, da se ga je posebno ženstvo lahko udeleževalo, in da se je na tem misijonu posebno udrihalo po socialni demokraciji, nje časopisju in šuntalo ljudi k teletji pokornosti in potrpežljivosti. Misijonarji so zopet ponovili staro laž o delitvi imetja in orisali delavce kot izvor vsega zla. Delavci so krivi draginji, nepokorščina je kriva draginji in čitanje slabih časopisov je največji zločin, ki bo pogubilo ves svet. Tako, zdaj veste! Če hočete vedeti resnico, ne smete čitati časopisov; če ne morete živeti s svojim zaslužkom, se ne smete potezati za boljši zaslužek; ne, puščati morate, da spravijo milijonarji in samostani vse imetje in vso oblast v svoje kremplje, potem pa strdajte, da dobite — tam plačilo. O hinavščina hinavska!

— Harlekinstvo. Na misijonu pri sv. Petru v Ljubljani je popisoval misijonar delitev imetja in se »pocukal« za svojo črno kuto ter zakričal: »Poglejte, jaz nimam nič svojega, še ta sukinja ni moja.« S tem je hotel označiti, kako srečen je, ker je tak siromak. Verniki so seve občudovali siromaštvo, ker ne vedo, da tiči za samostanskimi zidovi, za katerimi prebiva siromašni pridigar, velikanško imetje.

— Iz gledališke pisarne. Jutri, v torek za nepar z gostovanjem ga, Iličiča iz Trsta pri ljubljenski opereti »Grof Luksemburški.« Ka-

penik g. Niko Stritof. V sredo ob pol 8. »Red iz pravosti«, kot kronska predstava. V četrtki se ponovi »Grof Luksemburški« za par.

— Slovensko gledališče. V četrtki in soboto zvečer so peli ljubljanskemu občinstvu že iz prejšnjih let znano in priljubljeno krasno Puccinjevo opero »Madame Butterfly« z gđ. Richterjevo in g. Harfnerjem v glavnih vlogah. Lepi, sveži ter izvrstno šolani glas gđ. Richterjeve je prišel v tej njeni najnovejši vlogi do popolne veljave. Romantično - tragična vloga Madame Butterfly pa zahteva tudi v primeren dramatičen izrazu mnogo notranje toplote in strasti: kadar si bo mlada, nadarjena pevka pridobila še to, bo izborna Butterfly. Ogreti in zagrabiti sedaj vkljub svojemu lepemu glasu ne more, ker se sama ni za hip ne ogreje. — G. Harfner, ki je bil obakrat prav dobro razpoložen, je pel partijo Pinkertona v češkem jeziku. Dobro v igri in petju sta bila g. Fejfar (konzul) in gđ. Peršlova (Suzuki). G. Bohuslav (Goro) je bil, kakor vedno izvrsten v igri in maski. Tudi gg. Križaja (stric) in Povheta (Yamadori) je omeniti pohvalno. Gledališče je bilo razprodano in občinstvo zadovoljno. — V nedeljo zvečer se je uprizorila našemu občinstvu izza časa gospoda Nučiča znana Schwyayerjeva tragedija iz dijaškega življenja »Red iz pravosti«. V vlogi dijak je debutiral g. Josip Šest, mlad talent, na katerem je predvsem simpatično to, da igra naravno, brez patosa in brez nepotrebnih flavz. Dober je bil v mimiki, njegov v prvi sceni nekoliko pretili glas je postal pozneje dovolj krepak in izgovarjava mestoma prav dobra; le kadar je smehljaje govoril, kakor v sceni z Meto v zadnjem aktu, se mu je venomer tresel glas, kar je v zvezi z nekakim hlastanjem nekoliko motilo; geste pa so bile popolnoma na mestu. Ker je gospodu Šestu ta vloga posebno prikladna, je imel lep uspeh in navzgoče občinstvo je mlademu, nadarjenemu domačinu, ki je dobil tudi dva venca, navdušeno ploskalo. Vse druge igralce in igralko lahko pohvalimo pavšalno: vsi so bili na mestu in dali svoje najboljšo. Ali je treba omeniti, da so se na ta večer lože blešale v najlepši praznoti? A. K.

— Nova naprava pri poštni hranilnici. Urad poštne hranilnice je ukrenil, da bo mogoče z enim samim nalogom nakazati plačila, ki se periodično ponavljajo, toda s tem pogojem, da se imajo dotična plačila izvrševati z enakim zneskom, istemu prejemniku in istega mesečnega dne. Ob katerih rokih (ali mesečno ali vsaka dva meseca, ali vsako četrletje itd.), se imajo zneski izplačati, ter — se ima li plačilo izvršiti v gotovini ali z dobropisom, to ne dela razločka. Nalog se daje po navadi s čekom. Odredbena opomba na čeku se glasi na primer: »Naj se dne 15. vsakega meseca do preklica nakaže v gotovini A. B. v N.« ali pa: »Naj se dne 1. februarja, 1. majnika, 1. avgusta in 1. novembra vsakega leta do preklica pripiše račun št. ... X. Y. v Z.« — Poštno-hranilnični urad bo te naloge sprejel na razpored ter bo o svojem času, ne da bi bilo treba imetniku računa za to skrbeti, tako dolgo izvrševal nalog, dokler mu ne dojde od imetnika preklic. Ako še plačilo nameri pri tem na nedeljo, izvrši se prihodnji dan. Izvršitev se izkaže, kakor po navadi, vselej v računskem posnetku. Prejem preklica se bo imetniku računa pisмено potrdil. Zato pa, da se nalog, katerega je dal poštnemu hranilničnemu uradu, v danem slučaju o pravem času preklic, mora zaukaznik sam skrbeti. Za morebitno škodo, ki bi utegnila nastati iz tega, da je zaukaznik zamudil preklic o pravem času, poštno-hranilnični urad ne odgovarja. Poštno-hranilnični urad si pridržuje tudi pravico, da sme po okoliščinah izvršbo trajnih plačil odkloniti ali pa ustaviti. Ta nova vpeljava dobi takoj svojo moč. Poštno-hranilnični urad je vsak čas pripravljen podati podrobnejša pojasnila.

— Vevška stavka. Vevški delavci so se v petek uklonili tovarniškemu podjetju. Stavka je trajala skoraj pet mesecev.

— Umrlj so v Ljubljani: Marija Mulec, strežnica, 71 let. — Ivan Brezovar, mestni ubožec, 77 let. — Ana Fric, vdova sodarskega pomočnika, 60 let. — Josip Amigonj, premogar, 29 let. — Marija Pucsko, sodnikova vdova, 81 let.

— Glavni nabor za mesto Ljubljana se vrši 17., 18. in 19. aprila. Dne 17. aprila pride k naboru I. in II. razred domačih, dne 18. III. razred domačih in I. razred tujih in dne 19. II. in III. razred tujih nabornikov k naboru.

— S trebulom za kruhom. V petek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 27 macedoncev in 17 Hrvatov. V Hrb je šlo 37, v Buchs 16, v Novo mesto pa 37 Hrvatov, 27 Slovencev je šlo v slavonske šume. Iz Novega mesta se je povrnilo 19, iz Kočevja pa 17 Hrvatov. Na Dunaj je šlo 37, nazaj se je pripeljalo pa 17 Kočevarjev.

— Turki se še vračajo. V petek ponoči se je iz Soluna čez Trst mimo Ljubljane s posebnim vlakom peljalo 235 mohamedancev, ki so se ob času okupacije izselili na Turško, sedaj pa bodo ostali zopet v svoji prvotni domovini v Bosni.

— Najdena utopljenka. V petek so našli v Vevčah v Ljubljani pogrešano vdovo Adelo Košmeljevo, rojeno Dominikovo, 1870. leta v Železnikih, katere je odšla od doma, kakor smo že poročali, v pondeljek. Nesrečnica, kateri se je bil omračil um, je zapustila tri nepreskrbljene hčerkice. Njeno truplo so prinesli v mrtvašnico pri Mariji Devici v Polju.

— V mestni klavnic so zaklali od 2. do 9. februarja 63 volov, 4 bika, 8 krav, 202 prašiča, 123 telet, 2 koštruna, 5 kozličev; vpeljali so 300 kilogramov mesa, 1 govedo, 22 telet in 6 kozličev.

— Skrivajte orožje pred otroci! 15letni Adolf Pirc, posestnikov sin na Ravnah 8, je našel v kleti svojega očeta nabasano puško. V kleti je bila 13letna sestra Marija. Dolf Pirc pa je s puško tako nepredvidno ravnal, da se je ta sprožila in zadela sestro v levo ramo.

Vsled tega je deklica v teku sedmih dni umrla. Pirc se je zaradi pregreška po § 335. k. zak. ogradil in bil na teden dni zapore obsojen.

— Defraudant Polajnsko. Zadnje dni je bila po Ljubljani govorica, da so prijeli defraudanta Polajnsko v Straßburgu. Vest ni resnična. Polajnsko je bil od 5. do 8. t. m. v Straßburgu. Slovenec poroča, da je v banki v Straßburgu naložil 4000 K, katere so zaplenili.

— Ogenj v »Unionu«. Danes okoli 5. zjutraj so se vnela drva v »Unionski« podzemeljski dvorani. Na lice mesta došla požarna bramba je ogenj kmalu zadušila.

— Nič lažjega ni, nego z dobro kavno primesjo napraviti dobro kavo. To potrdijo lahko vse one gospodinje, ki pripravljajo kavo s Kolinsko kavno primesjo. Kava, kateri je pridružena Kolinska kavna primes, ima izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo, torej vse dobre lastnosti, ki jih moremo od kave zahtevati. Ob enem je tudi pristno domače blago. Zato jo vse naše gospodinje najraje kupujejo. Pri nakupovanju je treba strogo paziti na varstveno znamko »Sokol«, ker le s to varstveno znamko je res pristna Kolinska kavna primes.

Stajersko.

— Trbovlje. Kaj je v tukašnjem rudniku vse mogoče, nam kaže sledeča slika. Na Doberni, kjer kopljejo premog na dnevu, so zaposleni sporo sami tuji delavci, večinoma iz južnih krajev. S temi delavci predstojniki tako sirovo postopajo, kar se le da. In ako po dnevu ne morejo zadostiti svojemu zverinskemu nagonu, tedaj store to v okrilju teme. V noči od 7. na 8. t. m. na primer so hodili obratni vodja Jožef Hauk, hišnik Karol Jugovar in nadpaznik Ištvan od 8. zvečer do 2. po polnoči po barakah ter so uboge, od dela utrujene delavce brez povoda pretepavali. Eden izmed pretepenih delavcev je sploh izginil, tako, da nihče ne ve kam, po govorici ki se širi, je pospeti, da stvar ni povsem v redu. V kolikor nam je znano, ima vso zadevo orožništvo v rokah, le radovedni smo, če bodo krivci tudi primerno kaznovani. V Trbovljah torej smo že tako daleč, da nam bo Trboveljska premogokopna družba poleg sramotno nizke plače delavcem za težko delo nudila še batine, ako delavci ne bodo pravočasno krenili na pota organizacije.

— Na mater je streljal. V Kavčah pri Šoštanjcu sta prišla enega zadnjih večerov pijana domov brata Peter in Jernej Napotnik. Začela sta z materjo prepir. Peter se je tako razburil, da je snel s stene puško in hotel ustreliti z njo mater. Ta je zbežala k sosedu. Sin je streljal za njo, ne da bi jo bil zadel. Nato sta z bratom razbila doma vse pohištvo in vse kar je bilo v hiši in napravila čez 800 kron škode. Surova sinova so naznanili oblasti.

— Oče in sin. Iz Kozjake poročajo: Med posestnikom Martinom Žagarjem in njegovim 17letnim sinom je te dni vsled neke malenkosti nastal prepir in nazadnje pretep. Oče je bil tako razburjen, da je sina udaril s kladivom po glavi, da je sin dobil težko rano in so ga morali spraviti v bolnišnico v Krško.

— Okusne klobase. Poročali smo že, da je bil pred meseci aretiran v Gradcu prekaževalec Farendla, ker je izdeloval klobase iz mrhovine in da se je v zaporu obesil. V četrtki so stali pred sodiščem zaradi takrat odkritih stvari sin samomorilca Franc Farendla, ki je bil obsojen na tri tedne zapore. Franc Bruder, ki je dobil šest tednov in Leopold Kinper, ki je dobil deset dni zapore. V Urdombu na Ogrskem so te dni aretirali trgovca s prašici Samuela Grossa, ki je Farendli pošiljal poginole prašiče. Pri tej priliki so v poslovanju tega trgovca odkrili nečuvne stvari.

Koroško.

— Tatinska družba, ki se je pojavila v zadnjem času v Beljaku in okolici še vedno izvršuje predrzne tatvine. Družba mora imeti dobre zveze, kajti do sedaj se niso razum nekaj osumljencev nobenežga prijeli. Tatovi krajejo denar, obleko, jedila, sploh vse, kar jim pride pod roko. Krajejo v trgovinah, v izložbah in tudi iz zasebnih stanovanj.

— Nesreče. V Milstatu se je ponesrečil pri razstreljevanju skal 50letni delavec S. Baumgartner. Ko so spustili po jarku v dolino veliko skalo, se ni pravočasno umaknil in ga je skala zadela tako silno, da je obležal nezavesten in je čez par ur umrl. — Pri Sentjurju se je ponesrečila dekla Marija Karfova iz Kranjskega. Vnela se ji je pri ognjišču obleka in je pri tem dobila tako težke opekline, da so jo morali prepeljati v bolnišnico. Njeno stanje je brezupno.

— Smrtna nezgoda. Iz Koč poročajo, da je padla pri grabljenju stele v Ziljski dolini posestnikova žena Marija Joštova čez pečine in obležala mrtva. Žena zapušča moža in tri nedoletne otroke.

Trst.

— Pevski odsek »Lj. Odra« v Trstu vabi vse člane »Lj. Odra«, ženskega odseka, ter sploh vse stranke prišaste na javno zborovanje, katero se vrši v sredo, dne 19. t. m. v gostilni »International«, ulica Giov. Boccaccio 25 ob 8. zvečer. Dnevni red: Ustanovitev lastnih prostorov ter nekaterih potrebnih institucij (odsekov) ter druga važna vprašanja. Ker je dnevni red jako važen, naj se vsi sodrugi gotovo udeležijo.

— Pevska vaja. Vabimo vse pevce na vajo, ki se vrši v četrtki, dne 20. t. m. točno ob 8. zvečer.

— Ker je družinski večer zaradi žalovanja sodruga Schumacherja v nedeljo izostal, se vrši prihodnjo nedeljo 23. t. m. Vabimo vse sodruga na mnogoštevilno udeležbo.

— Strahoten samomor. V četrtki dopoldne okoli 11. je videl kmet Andrej Gerdol, da se vali dim iz gozda na hribu za domobransko vojašnico v Rocolu pri Trstu. Ker se mu je

stvar zdelo sumljiva, je šel gledat, kaj da je. Ko je prišel bliže, je ugledal na tleh moško truplo, ki je gorelo, okoli njega pa je bilo tudi vse grmovje v ognju. Kolikor se je moglo doznati dosedaj, je nesrečnik, ki je na tak strašovit način končal svoje življenje, moral biti človek, ki ga je revščina prignala do samomora. Črevlji, ki niso zgoreli, so bili zelo raztrgani. Samomorilec si je najprej polil vso obleko s petrolejem. Našli so namreč v bližini dve steklenici, v katerih so bili še ostanki petroleja. Najbrž se je obenem, ko si je užgal obleko, tudi ustrelil, kajti v bližini so našli tudi nekaj revolverskih patron. Kdo je bil samomorilec, se še ni moglo dognati, ker je truplo popolnoma ožgano. Na glavi je videti tudi precejšnjo škodo, najbrž vsled padca.

Vestnik organizacij.

Železničarska organizacija sklicuje sledeče sestanke. Dne 18. februarja t. l. ob 3. popoldne sestanek vlakov sprejemnega osebja južne železnice.

Dne 18. februarja ob 8. zvečer osebje vseh kategorij vlakovoposredne službe obeh železnic.

Dne 19. februarja skupno odborovo sejo odborov obeh ljubljanskih podružnic. — Vse te priredbe se vrše v gostilni »International« na Resljevi cesti št. 23 in jim bomo prisostovali železničarski tajnik s. Jos. Kopač iz Trsta. Določnost prizadetih je, da se sestankov udeležijo in tudi zanje agitirajo.

Glavni odbor Vzajemnosti v Ljubljani ima v postojanje ob 8. zvečer važno izredno sejo, kjer se seje ne opravljeno ne udeležijo ali pride prepozno zapade pobi.

Mladinska podružnica Vzajemnosti v Ljubljani vabi svoje člane na javen shod, ki bo jutri točno ob pol 3. popoldne v Selenburgovi ulici 6 z dnevnim redom: Narodnost in mladina, ter mladinske organizacije. Poročata sodruga Koemur in Demšar. Sodrugi mišljenja pridite vsi na ta shod in agitirajte med tovariši za obilno udeležbo.

Občni zbor solsko-poljanske podružnice »Vzajemnosti« v Ljubljani bo v nedeljo 23. t. m. ob 10. dopoldne in ne kakor je bilo prvotno napovedano.

Živalstvo v Tibetu.

Se le zadnjih deset let so evropski narodi malo več izvedeli o goratem svetu, ki je znanstvom na zemljevidu z imenom Tibet. Bojeviti domačini niso naklonjeni tujcem, zato je bilo nemogoče učenjakom in družbam znanstvenikov prirejati znanstvene ekspedicije v notranje dežele, da bi evropskim narodom podali lahko podrobno sliko o šegah in navadah, sploh o življenju ondotnega prebivalstva, o tamkajšnjem živalstvu in rastlinstvu.

Splošno se je sodilo, da se bo gorski svet odprl znanstvenim raziskovalcem, ko je v letu 1904 angleški polkovnik z nekaj tisoč angleških vojakov zasedel sveto mesto Lhasa, v katerem živi »dalaj lama«, budistični papež, s svojimi duhovniki. Lhasa je namreč za budiste to, kar je za katoličane Rim. Prišlo je pa drugače. Tibetanci so plačali približno tri četrtinke milijona dolarjev odškodnine in Angličani so zapustili osvojeno dolino Čumbi, ki je zopet postala kitajska. Potnik, ki hoče potovati po gorski planjavi, ni izpostavljen le nevarnostim, ki mu pretijo s strani tujcem sovražnega prebivalstva, temveč se mora boriti tudi z drugimi težkočami in ovirami.

Doline v Tibetu ležijo najmanj 4200 metrov nad morsk gladino. To višino si najlažje predocimo, da leži najnižja dolina za 1400 metrov nad Triglavom na Kranjskem. Seveda je Tibet približno tako daleč južno kakor severna Afrika. Vendar pa divjajo preko tega goratega sveta hudi viharji, ki nosijo s seboj velike množine peska in zledenijo tanko ozračje. V severnem Tibetu pa sploh ni lesa, ki bi lahko služil potniku za kurivo. Kjer so take razmere, se pa samoposebi razume, da so znanstvena potovanja zelo otežkočena.

Navzlic temu se pa zadnjih 10 let angleški in nemški raziskovalci niso strašili truda in pretečih nevarnosti, ki so prežale nanj v goratem svetu, da so podali evropskim narodom precej zanimivo sliko o tibetanskem prebivalstvu, živalstvu in rastlinstvu. Seveda bo odšla v gorati svet še marsikatera znanstvena ekspedicija, da dobimo o vsem popolno, natančno in celotno sliko. Vendar je pa začetek storjen.

Tibet ni enotno ozemlje. Na severu ga delijo kamenite in peščene pustinje, v katerih so kotline s slano vodo, ki se ne odteka. Vrhovi gor se vzdigujejo do 8000 metrov nad morsk gladino, in so pokriti z ledeniki. Grmovje, trava in zelišča rastejo le ob potokih. Seveda je divjačina v teh pokrajinah tako mnogoštevilna, da se lahko smelo trdi, da tu vlada žival in ne človek. Tu živi preko deset različnih vrst velikih kopitarjev in parkljev: divji konj, o katerem se malo ve, divji osel, neko govedo z imenom »jak«, katerega je kanadska vlada importirala v Kanado, da ga križa z domačim govedom, ker prenese najhujšo zimo, tri galeze, divja ovca, kozi podobna žival, kateri pravijo kukufeman ali nahur, jelen in še neka žival, katero lovijo zaradi prijetno dišečega mošusa, katerega ima v vrečici, in ga zelo slajso Kitajci zaradi prijetnega vonja. Kjer živi toliko živali, ki vživajo rastlinsko hrano, se razume, da se nahajajo tudi roparske zveri: planinski volk, lisica in beji leopard. Medvedje, pustinjske lisice in jazbeci, ki so dvojne vrste se hranijo z zajci in marmotami, katerih kar mrzoli.

Živali, ki živijo na tako visokem gorovju, se po zunanjosti ločijo od živali, ki biva v nižinah. Divji osel je skoraj popolnoma podoben korju in ima zelo kratka ušesa. Ite kosmate in zadnje roge in slabo poraščen rep pri korenu nas spominjata na osla. Divji osel živi v manjših in večjih čredah, katero vodi navadno star zvečec. Divji osel prebiva na vseh pustinjskih in vzhodnih in zahodnih Azije, od puščave Gobi do Farspiškega morja, od indijske puščave do Arabije in Mezopotamije. Nahaja se tudi v Afriki: v Eritreji in deželi Somalov. V puščavi Gobi živi poleg divjega osla tudi divji konj.

Jak je precej močna žival. To govedo so udomačili že v pradobi in ga rabijo za vožnjo, prenašanje tovorov in ježo. Govedo je skoraj dva metra visoko, tri in pol pa dolgo. V tibe-

činskih obmejnih pokrajinah so ga križali z domačim govedom. Meso je zelo okusno. Mongolci pobirajo njegovo blato in ga zlagajo v kopico. Ko je blato suho, ga režejo kot šoto, da jim služi za kurivo. V ogromnih pustinja ni dreva in domačini so primorani pomagati si na ta način.

Zelo lepa žival je antilopa, kateri pravijo domačini orongo. Rogovi zrastejo do enega vatla. Živi v manjših in večjih čredah, do tri sto glav in več. Tibetanski duhovniki so proglasili žival za sveto, katere meso ne sme nikdo uživati. Meso je najbrž okusno in ga budistični duhovniki ne privoščijo drugim. Poleg nje bivata na severni tibetanski gorski planjavi še dve gazeli. V družbi divjih oslov, jakov in antilop se pase včasih divja ovca, ki ima snežno belo volno na prsih. Najraje biva ob vznožju gorovja, medtem ko divja koza, katero so smatrali preje za ovco, išče svojo hrano po strmih skalnatih gorovjih ob visokih prepadih in močnih skalnatih stenah.

Tibetanski jelen je po hrbtu rdečkasto-rjave barve, medtem ko so prsa in trebuh svetlo rdeča, rep svetlo rumen, vrat in gobec pa snežno bela.

Pogumni potniki, ki so prepotovali gorati tibetanski svet, ne omenjajo, da živi tiger v Ti-

betu, dasiravno se nahaja povsod na jugu črni panter, v azijskem gorovju pa beli leopard, ki ima zelo gosto in lepo dlako, pa kratko in okroglo glavo.

V jugovzhodnem Tibetu se nam odpira drug nov svet. Tukaj so izvirki mogočnih rek, ki se izlivajo v svetovno morje. Jankcekiang, Mekong, Brahmaputra in druge reke imajo tukaj svoj izvir. Tudi sesavci so v jugovzhodnem Tibetu različni in živih barv. Vsi imajo zelo gosto dlako. Posebno lepa je lisica, ki je zlatorumenkaste barve, po vrhu svojega kožuha pa ima temno rdeč križ. Volk je srebrno sive, velika ververica svetlo rdeče, kozi podobna antilopa pa zlatorumene barve.

Tibet je domovina medvedov. Tu živi modrosiv medved, potem temnorjavi medved, katerega dlaka je na koncih sivkasta, vrat rdečkasto bel, glava svetlo rdeča, ušesa temnorjave, rame črne, tace pa bele. Obema dela družbo črni medved, ki ima belo pogo na prsih. Poleg teh treh živi še črnbeli medved, ki ima kratko in široko glavo, pa debel in kratak rep.

Poleg omenjenih živali živijo tudi opice in rdeče, črno orisana panda, ki je podobna medvedu.

Obnovljena balkanska vojna.

Bolgari so osvojili Bulair. — Potopljene turške barke. — Obnovitev mirovni poganj. — Konflikt med Bolgarijo in Romanijo se poostruje.

VOJNA MIRUJE.

Carigrad, 16. Oficijno vojno poročilo pravi: Predvčerajšnji dan je potekel v Odrinu mirno. Na Galipoliju, v Bulajiru in na čataldžinski črti ni nobene izpremembe. Osvojili smo Pormanli in ga tudi utrdili. Sovražnik utrjuje vrhove zapadno od Karadžakeja in Akalana. Drugače se ni zgodilo nič posebnega.

BOLGARI SO OSVOJILI BULAJIR?

London, 16. Iz Carigrada javljajo, da so osvojili v sredo Bolgari utrdbe Bulajira. Bitka je bila huda. Dočim je Turkom pomagala njihova mornarica, je Bolgare podpirala grška.

Kako so Bolgari osvojili Bulajir.

London, 16. »Daily Chronicle« prinaša iz Carigrada vest, da so Bolgari osvojili Bulajir. S sijajnim taktičnim manevrom so Bolgari izvalili Turke na teren, kjer so bili sami prej in ki ga je bombardirala turška mornarica. Tako je v istem trenutku bombardirala Turke njihova lastna mornarica in pa grška iz zaliva Kseros in še bolgarsko topništvo.

OKROG ODRINA. — VARNOST INOZEMCEV.

Sofija, 16. Vlada je pritrdila načelno prošnji odrinskih konzulov po varnostnih naredbah za inozemce v Odrinu. Vlada išče skupno z generalnim štabom sredstva, da se obvaruje življenje inozemcev, ne da bi trpele vojne operacije.

Pariz, 16. Iz Sofije poročajo, da bodo dovolili vsem inozemcem, ki se izkažejo z izpričevalom svojega konzula, da zapuste Odrin in se naselijo v ljubljnem kraju. Namero, namestiti inozemce v nevtralnem pasu ob Karagašu, so opustili.

KAJ JE S SRBSKO POMOČJO.

Belgrad, 16. Vlada zavrača govorico, da so odšli tri srbske divizije preko Pirota in Soluna v Tracijo. Srbska vlada je poslala pred Odrin je oblegovalne topove, kolikor jih lahko pogreša. Srbske čete odidejo na tracijsko boljše le v tem slučaju, ako bolgarska vlada sporoči tozadevno željo in proti primernim koncesijam.

Izjava poslanika Spalajkovića.

Belgrad, 16. Napram nekemu dopisniku je srbski poslanik v Sofiji, Spalajković, izjavil, da doslej v Tracijo niso bile odposlane srbske čete in da srbska vlada ne misli zahtevati za eventualno pomoč teritorialnih koncesij.

POTOPLJENE TURŠKE LADJE.

Sofija, 17. Turška križarka »Asar i Tevlik« je pri Podimi zadela ob pomorsko mino in je dobila nevarne poškodbe. — Dva kilometra od Šarkoja je bolgarska artiljerija potopila turško transportno ladjo z moštvo vred.

OBNOVITEV MIROVNIH POGAJANJ.

Predlog Hakki paše.

Pariz, 16. »Echo de Paris« poroča, da bo Hakki paša v Londonu sprožil sledečo rešitev: Porta odstopi balkanskim zaveznikom vse ozemlje do Midije in Enosa, Odrin pa ostane neodvisna mahomedanska občina. Ta predlog ni posebno praktičen, pa ima na svoji strani več velesil.

Konferenca poslanikov.

London, 16. V petek je konferenca poslanikov razpravljala o najnovejšem predlogu turške vlade, da začne velevlasti s posredovanjem.

London, 17. V informiranih krogih zatrjujejo, da se mirovna pogajanja obnove in da se bo vojna med tem nadaljevala. Hakki paša je dobil nove instrukcije od carigradske vlade.

VARSTVO TUJCEV V ODRINU.

Odrin, 17. Čim dobi bolgarska vlada popis v mestu se nahajajočih Evropejcev, jim bo dovolila prost odhod. Tuji konzuli ostanejo še nadalje v Odrinu, da kontrolirajo ravnanje turških oblastnih z bolgarskim prebivalstvom.

GRŠKE ZASTAVE NA KRETI.

Atene, 16. Poveljnik angleške križarke »Yarmouth« je snel iz vladnega poslopja tur-

ško zastavo in zastave evropskih velevlasti; nato je dal razobesiti grško zastavo ob velikanskem navdušenju zbrane množice.

»HAMIDJE« V PASTI. — PRED POMORSKO BITKO.

London, 17. Angleška križarka »Hamidje« je na ukaz angleške pristaniške oblasti zapustila malteško luko snoč ob 10. Ker križarijo v bližnjih vodah grške torpedovke, je pričakovati pomorsko bitko.

RUSIJA IN AVSTRIJA.

Peterburg, 16. V zunanem ministristvu presojajo mednarodni položaj še vedno kot zelo napet. Poročilo, da se je Rusija pridružila v albanskem tvprašanju stališču dunajske diplomacije in da je popustila, je popolnoma brez podlage. Na poslaniški konferenci v Londonu je Rusija privolila le v to, da pripadejo Albaniji vse izključno albansko ozemlje.

RUMUNIJA IN BOLGARIJA.

Rusija bo pomagala Rumuniji?

Frankobrod, 16. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Bukarešte: Pogajanja v Sofiji se niso mogla predvčerajšnjem nadaljevati, ker je dr. Danev prišel prepozno. Vsak dan zavlačevanje poostruje razmerje med Rumunijo in Bolgarsko, zlasti še, ker neki zastopnik tripelantante razglasa, da bi prestol Rumunije k Rusiji izpolnil vse rumunske želje. Liberalna stranka vedno bolj hujša na vojno. Ves spor gre za Silistrijo.

Konferenca v Sofiji.

Sofija, 16. Rumunski poslanik Ghika je imel v soboto ob štirih popoldne iznova razgovor s Sarafovim. Razgovora se je udeležil tudi Danev in je trajal podrgno uro.

Velesile bodo posredovale.

Carigrad, 16. Reuterjev urad javlja, da so na poslaniški konferenci v soboto razpravljali tudi o rumunsko - bolgarski situaciji. Baje bodo velesile v Sofiji in Bukareštu opomnile vladi, naj se brzdata.

Konflikt se poostruje.

Sofija, 17. Včeraj so bile dolgotrajne konference z rumunskim delegatom, ki pa so ostale brezuspešne. Bolgarska je ponudila odstop Medžida in nekaterih drugih holmov nad Silistrijo in pet kilometrov širok pas. Rumunija pa s to ponudbo ni zadovoljna, vsled česar je položaj jako kritičen. Bolgarska se v nekaj dneh najbrž formalno obrne na velesile za intervencijo.

SKUPNA MINISTRŠKA KONFERENCA.

Dunaj, 17. Včeraj ob 11. popoldne je bila skupna ministrška konferenca. Konferenca se je posvetovala o tekočih gospodarsko političnih zadevah.

KONEC LUKACSEVE GLORIJE.

Budimpešta, 17. Stališče Lukacseve vlade je zelo omajano in v opozicijskih krogih so trdno prepričani, da ga prej ko v enem mesecu nadomesti grof Khuen, ki poskusi spravo z opozicijo.

PRED SPLOŠNO STAVKO V BELGIJI.

Bruselj, 17. Bruseljski župan je povabil za 23. t. m. vse župane večjih belgijskih mest na sestanek, da se posvetujejo o splošni stavki in o odredbah, ki bi bile potrebne ob izbruhu stavke.

REVOLUCIJA V MEHIKI.

Bombardiranje ustavljeno.

Mehiko, 16. General Huerta je ob 6. zvečer ukazal vladnim četam, da naj prenehajo z bombardiranjem.

Premirje.

Mehiko, 16. De la Barra je dobil od Madera pooblastilo, da se sme pogajati z Diazom za premirje. V spremstvu poveljnika čet zveznih držav Angelesa je odšel de la Barra k vstašem in močno prigovarjal Diazu, naj sklene premirje, ker preti drugače nevarnost, da se vmešajo inozemske države. Diaz je izjavil, da se pogaja o premirju le tedaj, če odstopi Madero, podpredsednik Juarez in ves kabinet. Uspeh te konference je de la Barra sporočil Maderu. Madero najbrž ne bo odstopil.

20 milijonov škode.

Frankobrod, 17. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Mehike: Škoda državljanske vojne znaša doslej 20 milijonov. Predsednikova palača je popolnoma razrušena.

Madero ne odstopi!

Mehiko, 16. Ker se je bombardiranje z obeh strani zopet obnovilo, sodijo, da so se pogajanja razbila in da Madero ne odstopi.

24urno premirje. — Madero ne odstopi. — Vojaštvo v provinci na strani Diaza.

Mehiko, 17. Včeraj ob 2. jutraj je bilo sklenjeno 24urno premirje med vladnimi četami in vsi, vsled česar je bombardiranje na obeh straneh ustavljeno. — Predsednik Madero je izjavil, da pod nobenim pogojem ne odstopi in da rajši pogine, kakor da bi se umaknil revoluciji. Madero je naprosil Tafta, da naj se Zedinjene države ne vmešavajo v državljansko vojno. Predsednik Taft je Madera opozoril na opasni položaj, v katerem se nahajajo tuji v Mehiki, in obljubil, da ne pošlje ameriškega vojaštva v deželo. — Položaj sedanjega predsednika je kritičen, ker vojaštvo ni popolnoma zanesljivo. Vojaštvo v mestih Veracruz, Akapulko in Guanajato je na strani Diaza in marsikje proti glavnemu mestu. Pri mestu Kolumbus v Novi Mehiki je Vaske de Gomez prekorajčil mejo in se proglasil za predsednika.

Pogreb Schuhmeierja.

(Naše posebno poročilo.)

Dunaj, 16. februarja.

Priprave.

Malokdaj je kakšna smrt v tem velikem mestu napravila tak vtisk kakor Schuhmeierjeva. Pod tem vtiskom stoji brez pretiravanja ves Dunaj. In za malokaterega velikaša se je rezidenca tako pripravljala, da ga spremi k zadnjemu počitku, kakor za preprostega delavca Schuhmeierja.

Truplo je položeno na oder v veliki dvorani ottakrinskega Arbeiterheima. Ali do njega se ne pride lahko. Odkar je mogoče pristop h krsti, se neprenehoma tlačijo množice po četrto ure daleč od »Delavskega doma«, in po cele ure čakajo posamezniki, preden pridejo na vrsto, vkljub temu, da je poskrbljeno za najlažji dohod in odhod. Vsako minuto računajo, da zapušča žalno dvorano po devetdeset oseb. Tako je šlo predvčerajšnjem in včeraj ves dan, danes popoldne pa je bil naval še veliko večji.

Dvorana v »Delavskem domu« je napolnena ogromna grobnica, napolnjen tropičen vrt. Črno zagrnjene stene, visoki katafalki, velike luči na obeh straneh, v ozadju in po kotih pa velika množina lepo aranžiranih zelenih rastlin. Tako je bila ta mrliška veža že prvi dan slavnostno resna. Pozneje se je slika izpremenila. Prihajali so venci, vedno več in več, tako da jih ni bilo mogoče spravljati drugod; na vseh straneh se odražajo nešteti rdeči trakovi od črnih zagrinjal. Ali to je le en obrok. Kdor je hodil snoči ali pa danes dopoldne po dunajskih ulicah, se je skoraj zavzel: Kjerkoli je kakšna cvetlična trgovina, velika ali mala, v City ali pa v predmestjih, povsod so izložbena okna polna vencev — in da so namenjeni Schuhmeierju, označuje pretežnost rdečih trakov.

Snoči je bilo tajništvo deželne organizacije oglašeni četrt milijona udeležencev. Število pa se venomer množi. Po vseh železnica prihajajo deputacije na Dunaj. Iz Dunajskega Novega mesta se je danes dopoldne pripeljal poseben vlak s 500 osebami. Iz drugih krajev Nižnjega Avstrijskega prihajajo skupine po 30, 50, 80, 100 oseb. Vse bratske stranke so zastopane. Po iokalih, kamor zahajajo sodrugi, je tako, kakor da je na Dunaju velik internacionalen sestanek.

Pred pogrebom.

Na Dunaju je mraz. Oster veter piše po ulicah, tla so zmrla, nebo je sivo. To neprijetno vreme ne ovira množic, ki hočejo mrtvemu bojevniku izkazati zadnjo čast; izreči preko groba trajajočo ljubezen. Polodne je minilo in Dunaj se je izpremenil v ogromno mravljišče. Cestna železnica, mestna železnica, omnibusi — vse je prenapolnjeno na vseh črtah. Po glavnih cestah, ki drže iz drugih okrajev proti Ottakringu, se pomikajo cele karavane z venci, šopki, z vsakovrstnimi emblemi, z zastavami v črnem floru. Politčne, strokovne organizacije, pevska, kulturna, športna društva, stanovska zastopstva — nepregledne vrste. Delavci in delavke v prazničnih oblekah, tukaj oddelek železničarjev, tam skupina poštnih in brzojavnih uslužbencev v uniformi. »Prijatelji prirode« turistovsko opravljeni. Opaziti je mnogo kolesarjev.

Ottakring je ves črn ljudstva. Okrog »Delavskega doma« so vse nile polne. Do »Gürtla« stoji nepregledne vrste. Reditelji imajo polne roke dela. Udeležba presega vsako pričakovanje. Videti je, kakor da ni po vsem okraju nobene ulice, ki ni zasedena od pogrebcev. In po obmejnih ulicah sosednih okrajev je prav tako.

Ob pol 2. je daleč naokrog ne le po Ottakringu, ampak celo globoko čez »Gürtel« ves promet ustavljen.

V »Delavskem domu«.

V veliki dvorani se zbirajo strankini odbori, zastopniki bratskih strank, sorodniki, med njimi stara Schuhmeierjeva mamica, pa zastopniki deželne odbora z namestnikom deželne maršala, poslanci s predsedništvom državnega zbora, občinski svetovalci, predstojniki okrajev in okrajna zastopstva. Velikanska dvorana je napolnjena, da je komaj mogoče ohraniti potrebni prostor okrog mrtvaškega odra. Na tribinah je zadnji prostorček zaseden.

Ura je dve. Uslužbenci mestne požarne brambre dvignejo krsto izpod črnega baldahina in jo postavijo pred katafalk.

Poslanec Sever, zastopnik Ottakringa, pristopi, da vzame slovo od rajnega. Težko mu teče beseda, glas se mu duši. Za njim govori sodrug Wolf, zaupnik II. dunajskega okraja, ki ga je Schuhmeier zastopal v državnem zboru.

Na galeriji se oglašajo kvarteti rogov. Neizrecno pretresljivo preludira ta svečana fanfara, potem zapoje zveza delavskih pevskih društev na galeriji »Ruhe, müder Wanderer«. Kdor pogleda drugemu v oči, bi se zjokal ... Kamor se ozreš, povsod opažaš na obrazih: Strašno, strašno je ljudem.

Pevci začenejo drugo kitico. Ognjegasci dvigajo krsto na rame. Gibanje zavahuje po dvorani; zdaj — zdaj je resnično, zdaj ga odneso. Kakšne t' dne, v bojih preizkušane nature so v tem zboru, pa je ta trenotek v vseh srcih tako mehko, tako sili bolest iz njih, da jo je komaj komaj mogoče premagati. Med veličastno otožnimi zvoki pesmi neso Schuhmeierja iz te dvorane, v katero nikoli več ne stopi njegova noga, se nikdar več ne oglašajo njegova beseda. In žalobni zbor se zlija za krsto ...

Sprevod.

Od Delavskega doma zavija sprevod dol proti Gürtlu. Pred mrtvaškim vozom nosijo častno verigo občinskega svetovaleca. Rdeča zastava je zavita v črn ilor. Ob krsti korakajo v ambulantnem špalirju zaupniki ottakrinskega okraja, mestni uslužbenci in mestni ognjegasci. Za vozom Schuhmeierjeva stara mamica, njegova vdova, njegovi otroci, drugi sorodniki. Krsta je pokrita z venci. Za sorodniki prihaja zastopstvo stranke, deželne in okrajne organizacije, deželnega maršala namestnik, poslanci, občinski svetovalci, zastopniki vseh avstrijskih bratskih strank, ogrske, nemške, belgijske stranke, mnogo osebnih prijateljev itd. Potem sodrugi posameznih dunajskih okrajev, strokovne organizacije, izobraževalna društva, športne družbe, pa neštete zunanje deputacije. Zastave in štandarte — cel gozd jih je — nosijo črn flor.

Od Delavskega Doma pa do pokopališča koraka sprevod neprenehoma med gostim špalirjem. Po vseh trotuarjih se tlačijo ljudje kakor ribe v sodu. Vse stranske ulice so daleč na desno in na levo črne ljudstva. Po hišah ni oknih, da se ne bi stlačilo ob njem toliko glav, kolikor jih najde prostora. Po trgih stoje ljudje na tisoče. Kjer je kakšno drevo, je splezal kdo nanj. Tuintam se je streha izpremenila v galerijo.

V nekaterih oknih je razstavljena Schuhmeierjeva slika med gorečimi svečami. Drugod se zare rdeči klinčki.

Posamezni oddelki v sprevodu so uniformirani, tako železničarji, tramvajski uslužbenci, vozniki in sprevedniki omnibusov, občinski, poštni in brzojavni uslužbenci, ognjegasci, finančna straža itd.

Točno ne more nihče oceniti te ogromne množice. Soglasna je trditev, da še ni bilo toliko ljudstva v Ottakringu na nogah. V sprevodu jih koraka najmanj stopenetdeset tisoč, onih, ki delajo špalir, utegne biti pol milijona.

Na pokopališču.

Zjasnilo se je in veliki mraz je že minil. Vstop na pokopališče je rezerviran z ozirom na prostor, ki je za take množice veliko pretesen. Deputacije, strankina zastopstva, sorodniki, tovariši rajnega vstopijo. Do groba delajo delavci z rdečimi klinčki v gumbičah špalir. Okrog groba se zbera zastava pevskih društev. V ozadju je napravljen gozdič iz palm in zelenja. Rogovi zatrobijo koral. Potem izpregovori dr. Ellenbogen. Poslavlja se v imenu frakcije in stranke. Potem govori poslanec Beer za strokovno komisijo. Nadalje Fischer za stranko v Nemčiji. Scheidemann za soc. frakcijo v nemškem parlamentu, Viktor Stein za češko stranko, E. Kristan za jugoslovansko, dr. Diamand za poljsko, posl. Reumann za občinske svetovalce. Hudo mu je, temu staremu vojaku, da ga za trenotek premaga jok ... Dalje je govoril tudi občinski predstojnik iz Leopoldstadta.

Zastave se poklonijo globoko v grob. Uslužbenec mestnega pogrebnega zavoda nam daje posodo s prstjo, vsak vržemo pest zemlje v grob, rogovi svirajo zbor romarjev iz »Tannhäuserja« ... Ločiti se moramo od groba, zakaj zunaj čakajo drugi, da se poslova.

Pokopališče se odpre množicam. Najprej prihajajo zastave, pa venci — venci — na stotine. Doslej jih še ni bilo mogoče vseh prešteti. Doslej so jih našli nad tisoč, a ostal je še velik kup neprešteti. Tudi jugoslovanska stranka in nekatere druge naše organizacije so položile svoje pred krsto. Iz Trsta je prišla posebna deputacija.

Potem se vsuje množica noter. Zdaj je ura 7. zvečer, pa še defilirajo mimo groba, pa še ni uginiti, kdaj bo konec.

Socialno politični pregled.

= »Stoletje otroka.« Na severnem Moravskem dela na tisoče otrok vsak dan devet do deset ur, da s svojim bornim zaslužkom nekoliko pomagajo staršem. O teh trpinih pripoveduje »Deutsches Nordmährerblatt«: »Otroci izdelujejo gumbe iz sukanca. To delo jih ojača vsega prostega gibanja ter jih prikuje vsak dan za mnogo ur v zatohle sobe. Gumbe iz sukanca izdelujejo otroci, ki niso še godni za šolo. Delajo doma ob slabi razsvetljavi, kar povzroča kratkovidnost; sedeti morajo sklonjeni in zato mrjo za jetiko. Hrano inajo povsem nezadostno. Starši so vsled bede prisiljeni, da tako zgodaj že pripuščajo otroke k delu. Narava je kaj skopo obdarovala ljudstvo v onih visoko ležečih delih severne Moravske. Dostikrat se gnije še ne dozoreli oves pod snegom in s poljedelstvom se ne more preživljati nobena družina. Preden zasluži družina s šivanjem gumbov eno koro, se mora že nekaj rok pridno glabiti, ker šest tucatov gumbov za srajce nese pet vinarjev, k večjemu osem vinarjev, za dvanajsetdeset večjih gumbov dobe dvanajst do petnajst vinarjev. V zatohlih izbah, ob slabi luči majhne svetilke, sede tesno drug ob drugem odrasli in otroci ter šivajo, šivajo. Vsakdanja hrana je slaba kava, krompir in žal pregestokrat tudi žganje. Posledice dela in hrane so: oslabiljenost, tuberkuloza, otroci pa so rahitični.

V onih krajih ni dobiti poljskih in gozdnih delavcev, čeprav bi bil zaslužek mnogo boljši kakor pri šivanju. Ljudje so tako oslabljeni, da je delo na polju in v gozdu preko njihovih moči. — Za šolo še negodni otroci, dan za dnem sključeni v temničnih, nezračnih izbah, z drobnimi prsti držeč šivanko, nekaj požirkov kave ali pa za »moč« tudi žganja — to vse v stoletju, ki so ga pokojni, rahločutni buržvaziji krstili za »stoletje otroka«.

— Obrtna sodišča in advokati. Tudi delodajalci so nejevoljni nad sklepom justičnega odseka, da se dovoli advokatom pristop k obrtnim sodiščem. Na zborovanju dunajskega trgovskega gremija je bil vložen predlog, da naj gremij skuša z vsemi sredstvi preprečiti zakonitev tega sklepa, ki bi male trgovce težko obremenil in odvzel obrtnemu sodišču sedanjí značaj obrtnega razsodišča. Že Glasilo industrijskih podjetnikov »Die Industrie« piše v zadnji številki: Bolje bi bilo, da bi se pristop advokatov omejil na pravde nad 1000 K, ker je potreba po pravnih večakih dana pač le pri pravnih za večje denarne zneske.

Novice.

* **Bela vrana med sodišči** je najvišje sodišče v državi Mississippi. To sodišče je proglasilo zakon, ki določa deseturno dnevno delo, ustavnim. Na ugovor kapitalistov je sodišče utemeljilo svojo razsodbo, da je deseturno delovnik sanitarna naprava, ki ne omejuje nič manj osebno svobodo posameznika kakor zakon o nedeljskem počitku itd. Kapitalisti, ki so ugovarjali po svojih pravnih zastopnikih, da zakon omejuje osebno svobodo in svobodo delavske pogodbe, so vsled te razsodbe seveda silno ogorčeni, ker bi najraje videli, da bi bil delavec kar priklenjen k stroju. Nekateri vročekrvni oderuhi so se izjavili, da bodo napravili priziv na zvezno sodišče.

* **Beračeva zapuščina.** Pred kratkim je umrl v Maku na Ogrskem berač Mihael Szpos. V zaboju so našli v cunji zaviti dve hranilnični knjižici, glaseči se na 70.000 K. Denar je imel naložen v nekem drugem mestu, ker se je bal, da bi v Maku izvedeli za njegovo bogastvo. Njegovi znanci pripovedujejo, da si je pridobil denar z oderuštvi. Berač ima prav revne sorodnike, ki bodo sedaj podedovali lepo premoženje.

* **Vojakova smrt.** V vasi Zolnovka v Galiciji stražijo most vojaki. Ko se je menjala straža, ni vojak Budzinski pobral patrone iz puške. Vojak se je vrnil domov, nastanjen je bil v kmečki hiši, odložil puško, s katero se je kmetov otrok pričel igrati. Puška se je sprožila in projektirala zadel vojaka v srce. Zgrudil se je mrtve.

* **Samomor 13letne deklice.** Na Dunaju je v sredo pila 13letna učenka Lucija Kobašek lisol, hoteča se usmrtiti. Prenesli so jo v bolnišnico, kjer je povedala tudi vzrok samomora. V isti hiši kakor ona je stanovala njena prijateljica, 16letno dekle. Ta je bilo nesrečno zaljubljena in sklenila, da se usmrti. Lucija pa ni hotela, da bi prijateljica sama umrla in se je vsled tega zastupila. Njeno prijateljico pa pogrešajo tudi od srede.

* **Koliko velja en strel iz topa.** Strel iz topa, kakršne imajo na bojnih ladjah, velja 4160 K. Kadar odda top 90 strel, se mora znatno popraviti, kar je zopet precej drago. Dostikrat se pa zgodi, da postane top po nekaj strelah popolnoma neraben in da se ne dá več popraviti ter ga morajo vreči med staro železje. Top na bojni ladij velja 400.000 K, torej se mora prištet stroškom za vsak strel, če zdrži top 90 strel, še 444 K, tako da velja en strel iz ladjinega topa 4604 K.

* **Kako spoznamo dobro pitno vodo.** Dobra pitna voda mora biti čista in sme imeti malo ali prav nobenega okusa. Boljša je mehka kot trda voda. Taka voda, ki pri kuhi napravi mnogo snovi na dnu, ni dobra in ako je mogoče, naj se je ne pije. Vodo preiščemo na ta-le način: V majhno steklenico damo dve do tri unče vode, kateri primešamo pol žličice za kavo sladkorja. Steklenico dobro zamašimo in jo postavimo za dva dni na svetel prostor. Ako v vodi ni organskega blata, tedaj ostane voda čista, v nasprotnem slučaju se pa napravi mleku podoben oblaček. Skalete vode povzročijo fosforjeve soli, ki so vedno v živalskih odpadkih (v hlevih, straniščih, odvodnih kanalih itd.). Vodo lahko preiščemo še na drug način. V to svrhu si pripravimo tekočino, v kateri je le pet odstotkov tanina. Vodo, katero hočemo preiskati, moramo stehitati, potem ji pa za pet odstotkov njene teže primešamo tekočino, v kateri smo razpustili tanin. Ako so v vodi organske snovi, potem se kmalu, ko smo dali v njo tanin napravi na površini kožica ali pa pena, na kateri vidimo mavrične barve, kakor jih večkrat opazimo na stoječi vodi.

* **Darrow zopet pred sodiščem.** Kogar dobi kapitalistični mogotci na piko, ta se ne otrese zlepa njihovih krepelj, pa ni ravno treba, da bi bil socialist ali kaj podobnega. Dovolj je, da ljubiš resnico in pravico, da imaš v prsih čuteče srce, ki sočustvuje z revnimi in zatiranimi ter mrzi kapitalistične lopovščine. Ako pa se upaš celo nastopiti za svoja čutila, ako se upaš nasprotovati kapitalističnemu barbarstvu, potem ti pa sam bog pomagaj! Preganjajo te kot maščevalne Erinije ter ne mišujejo prej, da ugonobijo svojo žrtev, pa naj jih to še toliko stane. Kapitalistična drhal zahteva od vsakogar brezpogojne pokorščine in udanosti. Kjer pridejo interesi kapitalistov v poštev, tam se neha svoboda, zakonitost, sočutje, prepričanje, ljubezen, sploh vse. Njihov profit naj bi bil meja nehanju in dejanju vsega sveta. Kdor tega ne upošteva, kdor se ne ukloni njihovim brezobzirnostim, ta mora čutiti vso silo njihove jeze in maščevalnosti. Ena teh žrtev je znani delavski zagovornik Clarence S. Darrow, katerega drugi proces zaradi podkupovanja porotnikov pri obravnavi bratov McNamara se je pričel minuli teden v Los Angelesu Cal. V prvem slučaju enake obdolžitve

je bil Darrow spoznan za nedolžnega, a njegovim preganjalcem to ni zadostovalo. Dvignili so zopet tožbo proti njemu, da ponovno poskusijo svojo srečo.

* **Največji kolodvor na svetu.** Pred nekaj dnevi so dogradili v Novem Jorku centralni kolodvor in ga izročili prometu. Kolodvor je na vsem svetu največji. Kolodvor je zgrajen na ozemlju, ki meri 32 hektarjev, velja pa je okoli 700 milijonov K. Gradila so ga deset let. Zgrajen je v dve nadstropji, vsako nadstropje ima 42 parov tračnic. V vežo prvega nadstropja zavozijo lokalni vlaki, v drugo nadstropje pa oddaljeni vlaki. V vsaki veži je prostora za več kakor tisoč vagonov. Okoli vež so razkošno opremljene čakalnice. Poleg čakalnice so sobe za menjavo obleke, brivnice, pisalne sobe in kopeli. Hkrati z otvoritvijo novega kolodvora so prišli v promet tudi novi stroji za brzovlake, od katerih ima vsak 4000 konjskih sil in tehta 115 ton.

* **Kristjani!** Pred dvema tednoma se je obesil v Alt Erlau pri Dunaju vrtnarski učenec Jožef Becker. Učil se je pri vrtnarju Francu Kittenbergerju. Ko je zagledala vrtnarjeva žena truplo ubogega dečka, se je sirovo zasmejala in dejala: »Prav nič ga ni škoda, žri je za deset drugih, delal pa nič.« To sočutno izjavo posirovele ženske pa prekaša še pismo njenega moža — »gliha vkap štrih« — ki je je pisal materi samomorilca, da jo obvesti o samomoru. Pismo je znak upravljalne sirovosti tega moža. Glasi se: 21. januarja 1913. Cenjena gospa! Naznanjam Vam, da se je obesil včeraj Vaš sin Jožef. Mrtev je, pokopali ga bomo na tukajšnjem pokopališču. Kar potolažite se, bil je nepridiprav, kakršen je bil poprej. Brez vzroka mi je odhajal od dela, vse noči se je potepal in je vsakemu grezil, da bo vse postrelil, kadar bo pomočnik. Delati ni hotel. Prav gotovo bi postal morilec. S pozdravom Franc Kittenberger. Alt Erlau pri Dunaju. — Tako sirovo, tako brezobzirno govore izkoriščevalci o smrti ubogega učenca, ki so ga sami pogнали v smrt. Da je deček izvršil samomor iz obupa, le vsled tega, da se reši muk, ki mu jih je prizadeval njegov mojster, je razvidno iz poročila o »učencju« pri mojstru Kittenbergerju. »Arbeiter Zeitung« poroča o tem »učencju«: Ob dvanajstih ali eni ponoči je moral Jožef Becker vstajati in peljati zelenjavo na trg. Delati in garati je moral potem do trde noči. Ob devetih, poleti ob desetih zvečer, je šele prišel k počitku. Petek ali svetek, delati je moral, ker o počitku ob nedeljah in praznikih se učencem pri Kittenbergerju niti sanjalo ni. 20. januarja dopoldne je Kittenbergerjev pomočnik pretepal neusmiljeno Beckerja in mojster je pomagal. Opoldne se je fant obesil. S pretepanjem, s izkoriščanjem so ga pogнали v smrt. Gospod in gospa Kittenberger sta pa vrla krščanska socialca!

* **Rodbinska tragedija.** 26letni strojnik Julij Heinrichs iz Biebricha ob Renu je bil na pustno noč na maskeradi. V sredo zjutraj, ko je prišel domov, je pobil s kolom svojo ženo, ki je bila še v postelji. Nato je razbil svojemu štiriletnemu sinčku glavo, odšel na most, sedel na ograjo in se ustrelil. Prevrnil se je v reko in utonil.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

A. Kje pa pustite brusiti svoje nože in škarje?

B. Pri gosp. Ivanu Kraigherju. On je fin umetni brusac. Tudi se dobi pri njem vsakovrstno zelo dobro blago. Obiščite ga, stanuje v Ljubljani, Zidovska ulica stev. 3.

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence
za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsejnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpoložljivi so začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množina razpredelnice. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in borojavni tarifi. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in borojavni naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti neugodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Slavke v Avstriji leta 1911. — Dolžina raznih železnic na zemlji. — Tri Aškercove pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišтва v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (alofizni ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi. — Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih. —

Opozorjamo na varstveno znamna

Le z napisom »Zdravnik želodca« je prava znamka.

»Zdravnik želodca«

Zaupniki, ki še niso obračunali za Žepni koledar, so naprošeni, da store to čimpreje. Upravništvo.

Družinski kruh

iz pekarnе „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši. - Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. - Člani segajte po njem!

Naznanilo

članom „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“ r. z. z o. z., ki stanujejo v Ljubljani in okolici:

Prodajalne društva: v Ljubljani (Sodna ulica, Krakovski nasip, Bohoričeva ulica); v Šiški (Celovška c., Kolodvorska c.) ter na Viču-Glincah.

se od dne 1. februarja dalje zapirajo zvečer ob pol 8. izvzemši v sobotah in dnevih pred prazniki.

NADZORSTVO. NACELSTVO.

Opomba: Za prodajalne na Gorenjskem se eventualna preuredba naznani po lozadevnem sklepu gorenjskih delegatov.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Trejo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Banoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Selenburgova ulica.
Šuhadole Anton, Zelena jama 5.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, dovška ulica.
Wišniak, Gospodarska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hliserjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glinca.
Jezeršek, Zaloška cesta.